

Hvornår er det regionale smukt?

Artiklen er skrevet af: Professor Bjørn Asheim, Direktør ved CIRCLE (Centre for Innovation, Research and Competence in the Learning Economy), Lunds Universitet

Vidensprosesser, entrepreneurskap og innovation

Innledning

For en geograf er det regionale alltid 'smukt'. Mens økonomer er interessert i det generelle, som ofte benevnes som 'stylized facts', er geografer opptatt av det spesifikke, det partikulære; det som innebærer at regioner ikke er identiske, men forskjellige som følge av naturgitte, historiske, kulturelle, sosiale og økonomiske faktorer. Veileder for min PhD i økonomisk geografi ved Lunds Universitet, den berømte svenske geograf Torsten Hägerstrand, sa at geografer laver kontekstuelle analyser i motsetning til andre samfunnsvitenskaper, som analyserer deres studieobjekt, det være seg økonomers studier av allokering av knappe ressurser i et marked, statskunnskaps analyser av politiske prosesser og strukturer osv, uten at det kontekstuelle, for eksempel de regionale omgivelser, trekkes eksplisitt inn i analysen. Økonomer inndrar det romlige noen ganger som en variabel i tillegg til andre variabler som økonomisk struktur, utdanningsnivå osv i statistiske beregninger, for å kontrollere for rommets (geografis) betydning. For en geograf er dette ikke tilstrekkelig, da all økonomisk aktivitet er lokalisert i rommet, og må derfor studeres i dets spesifikke kontekst; det må altså utføres kontekstuelle analyser for å forstå det studerte fenomenet, forklare dets opprinnelse og utvikling, og rådgi om virkemidler og politikk for å fremme innovasjon og vekst

Det regionale i det globale

Det kan kanskje virke paradoksalt for mange at det regionale blir stadig viktigere i den globaliserende kunnskapsøkonomien vi lever i. Med det globale som arena for nå snart nesten all erhvervsvirksomhet, er det nødvendig å ha inngående kjennskap til markeder, ulike alternativer for lokalisering av virksomhet, tilgang til kunnskap, produksjonskapasitet i form av leverandører, råvarer etc. Det er ikke lenger kun snakk om bytte av varer, men om det globale som arena for økonomisk virksomhet, hvor strømmer av varer, kapital, arbeidskraft, kunnskap flyter så og si i alle retninger for å finne de optimale betingelser for virksomhetens ulike deler. Og fordi all virksomhet har en spesifikk romlig lokalisering, er det ikke tilstrekkelig å ha en generell kjennskap til Kina, når det i Kina finnes store regionale forskjeller som ikke kun skyldes Kinas størrelse, men også de andre faktorer som betinger forskjeller mellom regioner. Det er for eksempel nyttig å vite at Zhejiang provinsen med Hangzhou som største by, sydvest for Shanghai, er den mest entreprenurielle region i Kina i motsetning til andre regioner i nord og vest, som domineres av store, statseide virksomheter. Geily, som kjøpte Volvo, ligger i Hangzhou, og de mindre økonomisk/kulturelle forskjeller til Vest-Europa som følge av det sterke nærvær av entrepreneurskap er kanskje noe av grunnen til at det overtakelsen til nå ihvertfall har gått rimelig smertefritt, og skapt stor tilfredshet også i Sverige. Det er viktig å huske at i denne sammenheng handler det kontekstuelle ikke kun om språk og kultur, men også om kunnskap om andre strukturelle forhold som påvirker økonomisk virksomhet, og hvor det regionale er det adekvate nivå for å tilegne seg denne type kunnskap.

Det regionale og innovasjon

Som evolusjonær teori hevder, vil innovasjonskapasiteten vokse dess bredere og mer diversifiserte kunnskapsbaser som er tilgjengelige. Ny forskning bekrefter dette. Boschma og hans kolleger ved Universitetet i Utrecht har vist at foretak og regioner som anvender et 'related variety' perspektiv på omstilling og utvikling, dvs. baserer seg på kunnskap som ikke er identisk med den opprinnelige 'core' kunnskap, og heller ikke totalt ny, men derimot relatert til tidligere aktivitet, er de mest innovative og konkurransedyktige. Lundvall og kolleger fremholder at foretak som kombinerer en FoU basert innovasjonsstrategi med en erfaringsbasert er de mest fremgangsrike, og Laursen og Salter har vist at foretak som henter inn innovasjonsrelevant kunnskap på et bredt grunnlag fra både FoU og erfaringsbasert kunnskap er de mest innovative. Og Florida hevder at store byregioner representerer de mest kreative omgivelser for lokalisering av ny næringsvirksomhet på grunn av deres åpenhet, diversifitet og toleranse. Dette tiltrekker den globalt mobile, høyt utdannede 'kreative klasse', som representerer den arbeidskraft som foretrekkes av high-tech og foretak i kreative bransjer.

Det regionale nivå med dets store heterogenitet i forhold til høyere geografiske nivå som det nasjonale eller overnasjonale gjør det lettere å identifisere slike spesifikke kunnskapselementer som kan benyttes innovativt. Dette kan også fremme konkurransevnen, som ifølge Michael Porter fra Harvard Business School skal baseres på å utnytte det som er unikt for en virksomhet. Avhengig av type av virksomhet og dets kunnskapsbase (mer om dette i neste avsnitt av artikkelen) kan dette unike som basis for konkurransevnen utgjøres av alt fra F&U basert forskningskompetanse for spesielle farmasøytiske produkter (Nova Nordisk), via en mangeårig opparbeidet spesialkompetanse i produksjon av avanserte pumper (Grundfors) til utviklingen av et unik kombinasjon av natur, historie, kultur og gastronomi for å fremme nisjer av 'up-market' turisme. En systematisk utnytting av regionale forskjeller i kompetanse, erhvervsstruktur, sosiale og kulturelle forhold kan dermed være med til å bedre en virksomhets konkurransevne og dermed stimulere økonomisk vekst og utvikling regionalt og nasjonalt.

Å basere konkurransevnen på det unike henger tett sammen med teorien om monopolistisk konkurranse utviklet av den engelske økonomi Chamberlain på 1930. Når Porter hevder at utviklede, høykostnadsøkonomier ikke lenger konkurrerer på basis av komparative (relative) fortrinn, men på basis av konkurransemessige ('competitive', absolutte) fortrinn, kan dette kun skje som følge av en langt drevet produkt differensiering (basert på unike ressuser og tilganger), som leder til en monopolistiske konkurranse. For å illustrere dette kan vi se på det dyrere prissegment av biler, hvor Mercedes Benz, BMW, Jaguar og Lexus gir omtrent den samme bruksverdi til omtrent samme pris, men likevel er det en eksplisitt og knallhard konkurranse mellom dem. Det interessante med en slik konkurranse er at pris betyr mindre enn det som oppfattes som unikt ved det enkelte merke, og som medfører differensieringen mellom omtrent likeverdige produkter. Hvor konsumenter utgjør markedet, må en vellykket konkurransestrategi reflektere prinsippet om produkt differensiering basert på noe ved produktet som fremstår som unikt. Som Tyler Brule sier det i sin spalte 'The Fast Lane' i weekend utgaven av Financial Times 18./19. August 2012 med tittelen 'Differentiate - or die': 'In this competitive world one might think that the whizz kids coming out of business schools would be, whether arriving at multinationals or launching their own start-ups, wanting to produce something new and different from what's gone before, but, curiously, it's rather the opposite.'

Det regionale og konkurransevne

Utnyttelse av regionale forskjeller kan derfor spille en viktig rolle i å fremme virksomheters konkurransevne. Imidlertid er ikke alle regioner like sterkt stillet med hensyn til tilgang til kunnskap, kompetanse og menneskelige og naturmessige ressurser. Naturen med hva den innebærer mth landskap og ressurser er forskjellig, likeså tilgang på kunnskap, kompetanser og ferdigheter som følge av ujevn lokalisering av økonomisk virksomhet og kunnskapsinstitusjoner. Entreprenørskapsevnen fremviser et klart geografisk mønster i de fleste land. I Danmark er det tradisjonelt Vest-Danmark (Ringkøpingsregionen) som har fremstått som den mest entreprenurielle region, mens Nord-Jylland har vært ganske 'flat', i Sverige er det Småland med Gnosjö, som typisk representant, som er den mest entreprenurielle region, mens det i Norge er Jæren sør for Stavanger og Møre mellom Aalesund og Trondheim, som representerer eksempler på entreprenurielle regioner, mens spesielt Nord-Norge stort sett er karakterisert ved fravær av entreprenørskap.^[1] Den danske etnograf, Thomals Højrup, utviklet på 1980-tallet et begrep han kalte for livsformer. Han skilte mellom lønnsarbeiderlivsformen, den selvstendige livsform og den karrierebaserte livsform. Hvis disse begreper anvendes for å forklare forskjeller på entreprenørskap mellom regioner, er det typisk regioner preget av selvstendighetslivsformen som er de mest entreprenurielle, mens regioner preget av lønnsarbeiderlivsformen er dem med lavest frekvens av entreprenørskap. Denne forklaringen av et økonomisk fenomen trekker på historiske, kulturelle og sosiale forhold som altså oppviser en stor geografisk variasjon selv i et lite land som Danmark.

Som nevnt i det forrige avsnitt kan alle former for økonomisk virksomhet og bransjer være potensielt innovative, men avhengig av bransjens spesifikke kunnskapsbase skjer innovasjonsutvikling på forskjellige måter, og det kreves ulike typer av ressurser og støtte for å fremme innovasjon. Disse ideer om differensierte kunnskapsbaser har jeg og min forskergruppe på CIRCLE arbeidet meget med. Kunnskapsbaser refererer til ulike typer av kunnskap for innovasjon. Det skilles mellom analytisk (vitenskapsbasert), syntetisk (engineering basert), og symbolsk (artistisk basert) kunnskap. En kunnskapsbase representerer den kritiske kunnskap som er nødvendig for innovasjon i ulike bransjer. Det innebærer

også at ingen form for kunnskap kan apriori gis fortrinn, slik det lenge har vært gjort med analytisk kunnskap og high-tech sektorer. Dette er særlig viktig i et regionalt perspektiv, da high-tech bransjer basert på analytisk kunnskap er preget av en regional ulik fordeling. En slik politikk ville derfor kun være til fordel for allerede sterke regioner, og ikke for 'vanlige' regioner. Som også Porter fremhevet, må det tas utgangspunkt i regioners tradisjonelle styrke, og forsøke å utvikle denne styrke så effektivt som mulig, samt søke å utvikle ny virksomhet basert på allerede eksisterende kunnskap, gjerne i kombinasjon med generisk teknologi i eller utenfor regionen.

Foretaks kunnskapsbase har også innflytelse på det geografiske interaksjonsmønster og hvor ny kunnskap og samarbeidspartnere hentes fra. Spesielt interessant i et innovasjons- og konkurranseperspektiv er hvor viktig det regionale er i forhold til de nasjonale og internasjonale/globale nivåer når det gjelder samarbeid med andre foretak og vidensinstitusjoner. Forskning ved CIRCLE har vist at for foretak som baserer sin virksomhet på en analytisk kunnskapsbase, for eksempel bioteknologiske eller farmasøytiske bedrifter, er det globale nivå av stor betydning. Den typiske geografiske struktur for disse typer av industrier er lokale/regionale Centers of Excellence i globale kunnskaps- og innovasjonsnettverk. Foretak i disse bransjer arbeider globalt både når det gjelder FoU, innovasjon, testing av nye produkter og markedsføring. Det er to viktige grunner til dette: For det første det generelle forhold at analytisk kunnskap hovedsakelig består av kodifisert kunnskap, som i motsetning til taus kunnskap kan formidles gjennom muntlige og skriftlige medier, og derfor 'reiser' bedre enn taus kunnskap. Dette ser vi blant på samforfatterskap av vitenskapelige artikler og patentering, hvor den internasjonale dimensjon er sterkt tilstede. Den andre hovedårsak til disse bransjers globale nettverksstruktur er deres høye spesialiseringsgrad, som innebærer at det ikke er mulig å finne all nødvendig kunnskap innenfor en region, selv om regionen har et universitet med et godt internasjonalt nivå.

I motsetning til analytisk kunnskap inneholder syntetisk og symbolsk kunnskap en større andel taus kunnskap, noe som medfører en større 'følsomhet' overfor geografisk avstand. For foretak i disse bransjer avtegner det seg et klart bilde av større avhengighet av å finne samarbeidspartnere og kunnskap for innovasjon på et nasjonalt og/eller regionalt nivå. For engineeringforetak og annen industri (som f.eks. matvareindustri) basert på en syntetisk kunnskapsbase og erfaringsbasert innovasjon er de regionale og nasjonale nivåer de viktigste, mens det for foretak basert på en symbolsk kunnskapsbase, for eksempel foretak innenfor motebransjen og multimedia, viser seg at det regionale nivå er det klart viktigste. Dette skyldes at mye av den tause kunnskap som anvendes er sterkt kontekstavhengig, og må derfor hentes fra den egne regionen. Typisk viser det seg at foretak som utvikler spill software må ha kreative avdelinger i de hovedmarkeder som betjenes, dvs. at software for Sør-Korea ikke kan utvikles i København eller omvendt som følge av de spesifikke kulturelle forskjeller. Anvendes sosial nettverk analyse for å avdekke de geografiske mønstre i samhandling og kunnskapshenting, avtegnes følgende mønstre for industrier med de tre forskjellige kunnskapsbaser (figurene 1, 2 og 3)[2]. Det er imidlertid interessant å merke seg at for alle kunnskapsbasenes vedkommende er geografisk nærhet av avgjørende betydning i de innledende faser av et innovasjonsprosjekt ('brain storming' fasen).

Nå kan imidlertid regionale forskjeller, såvel naturmessige som menneskeskapte, korrigeres gjennom kollektive tiltak. Her kommer politikkdimensjonen inn, som kan skape dels de riktige rammebetingelser for utnyttelse av naturressurser, dels gjøre bruk av mer spesifikke tiltak for eksempel for å fremme erhvervsutvikling generelt og entrepreneurskap spesifikt i en region. Lokaliseringen av Aalborg Universitet er et eksempel på det siste, og idag ser man gode resultater av en mer positiv økonomisk utviling i regionen basert dels på de kunnskapsressurser som genereres ved universitetet generelt og dels på et samarbeid mellom universitet og foretak spesifikt.

Det regionale og innovasjonspolitik

Det finnes to hovedretninger av politikk for å fremme erhvervsutvikling og innovasjon. Den ene legger vekt på generelle og indirekte virkemidler, mens den andre fremhever behovet for en spesifikk og direkte politikk. Tradisjonelle nationaløkonomer og representanter for brede erhvervsorganisasjoner, som f.eks. Dansk Industri, er tilgjengere av den første typen, mens det svenske offentlige organ for innovasjonspolitik, VINNOVA, anvender prinsippet om den spesifikke og direkte politikk i mye av dets innovasjonspolitik. Eksempler på den første typen av politikk er ulike former for skattesubvesjoner for å stimulere til økt satsning på F&U. Tilhengere av denne politikken hevder dels at politikk skal være ens for alle, og dels at foretakene selv og markedet vet best hvordan virksomheter skal drives, og ikke myndigheter

og politikere. Problemet med denne typen politikk er dels at det ofte er de allerede vellykkede foretak som har best nytte av den, og ofte ville ha gjort det samme uavhengig av skattesubsjensjoner, og dels at den ikke kan korrigere for de regional forskjeller i innovasjons- og konkurranseevne som eksisterer. Til det kreves mer direkte og spesifikke virkemidler, som diskriminerer i forhold til regioner (regionalpolitikk), sektorer (erhvervpolitikk) og typen av virkemidler (innovasjonssystempolitikk). En indirekte og generell politikk kan godt ha positive effekter mht økt bruk av FoU i virksomheter (det viser for eksempel evalueringer av den norske Skattefunn ordningen), men kan ikke stå alene hvis man ønsker at flest mulige foretak og regioner skal bli så innovative som mulig.

I Danmark er den generelle og indirekte formen for politikk nesten enerådende, sterkt støttet av danske nationaløkonomer, representanter for dansk industri og konservative politikere. I så måte skiller Danmark seg klart ut i en nordisk sammenheng, hvor de andre nordiske land i større (Sverige og Finland) og mindre (Norge) grad anvender seg av direkte og spesifikke politiske virkemidler i form av en innovasjonssystempolitikk. Jeg vil hevde at Danmark ikke har en innovasjonssystempolitikk, men kun en science politikk i tillegg til den indirekte og generelle politikformen. Science politikken benevnes som 'fra forskning til faktura' og representerer det nå etterhvert relativt gammeldagse, lineære syn på innovasjon, altså at man starter med grunnforskning og ender opp med nye innovasjoner, som vil styrke foretakenes økonomiske konkurranseevne og vekst. Dette er ganske overraskende når hoveddelen av dansk industri består av små- og mellomstore virksomheter, som ikke anvender FoU i sin produkt- og/eller prosessutvikling, men baserer sine innovasjoner på ikke-FoU baserte ressurser som f.eks. design og 'learning by doing or using'. Det er kun de få, store danske virksomheter, som har glede av denne politikken, og de hadde antakelig hatt den samme sterke satsning på FoU i alle tilfeller, noe den relativt høye danske andel av BNP anvendt på FoU (3%) viser.^[3]

Da SF i februar i fjor la frem sitt ervervspolitiske program som argumenterte for at Danmark skulle satse ressurser på noen sektorer, som internasjonale organisasjoner som OECD viste ville oppvise en sterk global vekst, og hvor Danmark samtidig har konkurransemessige fortrinn (fornybar energi, vannmiljø og sosial- og velferdssektoren), kalte den daværende, konservative erhvervsminister, Brian Mikkelsen, dette for en sovjetisk femårsplan. Det var det imidlertid langt fra å være, og var i stedet et godt eksempel på en moderne innovasjonssystempolitikk, som praktiseres av de andre nordiske land, i første rekke av Sverige og Finland. Det var også interessant å notere seg at dette utspillet ble støttet av noen av de mest FoU tunge danske virksomheter, som karakteristisk nok finnes innenfor de nevnte satsningsbransjer. I diskusjonen ble det etterhvert åpenbart at kunnskapen om innovasjonssystemer og -politikk var meget liten.

Hva innebærer så et innovasjonssystemperspektiv? Disse ideene ble utviklet i en OECD gruppe av forskere i begynnelsen av 1980 tallet, hvor siktemålet var å formulere et dynamisk alternativ til det statiske, omkostningsbaserte syn på konkurranseevne, dvs. at for å forbedre et lands konkurranseevne, måtte omkostningene (i første rekke lønnsnivået) ikke vokse mer (og helst mindre) enn konkurrentenes. I gamle dager (før EU) kunne dette korrigeres gjennom bl.a. devalueringer, men idag er det kun produktivitetssøkninger som kan modifisere det relative omkostningsnivået mellom land. Dette synspunktet var sterkt fremme i den danske diskusjon som ble referert til overfor. Denne formen for konkurransepolitikk kalles av UNIDO for 'the low road policy', og er ikke bæredyktig for en velutviklet, høykostnadsøkonomi som den danske på sikt. Det som kreves er 'a high road policy', hvor lærings- og innovasjonsevnen kan påvirkes gjennom politiske virkemidler. Et eksempel på en slik politikk er nettopp en innovasjonssystempolitikk, som hevder at et systemisk og langsiktig samarbeid mellom foretak, universitet og myndigheter (den såkalte Triple-Helix koalisjonen) kan forbedre et lands innovasjonskapasitet og dermed dets konkurranseevne.

Innovasjonssystemtilnærmingen plasserer innovasjon i sentrum for økonomisk vekst, og ser på innovasjon som den viktigste drivfaktor for å skape vekst og sysselsettingsøkning. Innovasjon skjer gjennom nye kombinasjoner av ny og eksisterende kunnskap. I små land vil den viktigste kilde til variasjon i kunnskapsbaser ofte finnes utenlands. Mulighetene for entreprenører og foretak å utnytte kunnskap i globale kunnskapsnettverk (åpen innovasjon) vil i mange tilfeller være viktigere enn den lokale kunnskapsgenerering. Dette impliserer at det blir stadig viktigere for policy relevant forskning å forstå hvordan den globale kontekst interagerer med betingelser nasjonalt, regionalt og sektorielt når det gjelder påvirkning av innovasjons- og konkurranseevne, og dermed skaping av økonomisk vekst. Det finnes derfor etterhvert gode argumenter for å hevde at en innovativ, kunnskapsbasert økonomi må baseres på innovasjonssystemer med en høy grad av åpenhet og diversitet, ikke bare når det gjelder kunnskap snevert definert, men også med hensyn til

toleranse og åpenhet overfor de kulturelle, religiøse og etniske karakteristika til bærerne (entreprenører og forskere) av denne kunnskap.

Det regionale og innovasjonssystempolitikk

Sverige er et eksempel på et land som har drevet en eksplisitt innovasjonssystempolitikk i hvert fall siden VINNOVA ble etablert i 2001. Imidlertid har svensk politikk for å fremme erhvervsutvikling og innovasjon allerede siden 1980-tallet vært sterkt influert av prinsippene bak innovasjonssystemtilgangen. Sverige har også gjennomgående - sammen med Finland - vært det land som har brukt mest på FoU som andel av BNP.

Det blir ofte hevdet at en direkte og spesifikk politikk representerer en 'picking the winner' politikk, og at myndigheter og politikere er dårlig egnet til å gjøre dette. Imidlertid er dette en misforståelse, da en innovasjonssystempolitikk er direkte og spesifikk gjennom å argumentere for denne formen for innovasjonsstøtte, og ikke ved at utenforstående aktører skal diktere den konkrete utformingen av politikken. Et belysende eksempel på dette er VINNOVAs Center of Expertise politikk, som i Sverige heter 'Sterke forsknings- og innovations miljøer'. Denne politikken har en eksplisitt regional profil, og bygger på et Triple-Helix perspektiv, altså et tett samarbeid mellom foretak, universitet og myndigheter på et regionalt nivå. Slike programmer, et eksempel er VINN EXcellence programmet, utlyses sentralt som en tiårig satsning på å bygge 'Sterke forsknings- og innovasjonsmiljøer' (som i prinsipp er det samme som regionale innovasjonssystem), hvor VINNOVA dekker 50%, og den regionale Triple-Helix koalisjonen resten. Programmet utlyses som en konkurranse, hvor de regionale partnere må sende inn en ansøking, som blir evaluert av nasjonale og internasjonale eksperter, som utpeker vinnerne. Det er altså de regionale partnere som selv avgjør hvilken industri det skal satses på; det er ikke noe som besluttes sentralt av VINNOVA i Stockholm. Viktige kriterier i beslutningen er regionalt sterke og internasjonalt ledende foretak og universitet, en tett relasjon mellom det kunnskapsgenererende subsystem (universitet og FoU institusjoner) og det kunnskapsutnyttende subsystem (den regionale industri) av det regionale innovasjonssystem, samt begge subsystems tette oppkopling til internasjonale kunnskaps- og innovasjonsnettverk (åpen innovasjon).

En viktig forutsetning for at en slik innovasjonssystem/Triple Helix basert innovasjonspolitik kan fungere på et regionalt nivå er en rimelig jevn fordeling av såvel internasjonalt konkurransedyktig industri som internasjonalt ledende forskningsuniversitet. Her skulle Sverige - i første rekke på universitetssiden – seg klart ut fra de andre nordiske land ved å ha en rimelig jevn regional fordeling av FoU aktivitet. Mens 63% av all FoU aktivitet er konsentrert i København, har Stockholm/Uppsala regionen kun 33%, Göteborg har 23%, Lund 17% og Linköping 18%. Alle disse byer har sterke tekniske høyskoler enten i tillegg til et stort universitet (Stockholm og Göteborg) eller som en del av universitetet (Lund og Linköping). Norge har også en sterk konsentrasjon til Oslo (45%) og til Trondheim når det gjelder teknisk forskning.^[4] Dette medfører at den norske Center of Expertise politikken i prinsipp er en regional klusterpolitikk, hvor internasjonalt sterke industrimiljøer regionalt knytter seg opp til NTNU (Norges teknisk naturvitenskapelige universitet) i Trondheim som den kunnskapsgenererende node i et nasjonalt innovasjonssystem.

I implementeringen av denne politikken fremkommer et annet eksempel på når det regionale er 'smukt', nemlig betydningen av nærhet for å fremme interaksjon og samhandling mellom aktører. Her er det imidlertid ikke kun tale om geografisk nærhet, men også om sosial (sosial kapital), organisatorisk, institusjonell og kognitiv nærhet. Og det som gjør det regionale 'smukt', er at disse former for nærhet 'bundler' seg når det finnes geografisk nærhet. Erfaring og forskning har vist at nærhet fremmer samarbeid, noe som gjør det lettere å etablere en Triple Helix koalisjon og få til et godt og tillitsfullt samarbeid på et regional enn et nasjonalt nivå. Utformingen av VINNOVAs politikk samt den regionale innflytelsen sikrer at innovasjonspolitikken best mulig kan tilpasses de regionale spesifikke forhold, som mest effektivt kan sikre økonomisk vekst og jobbskaping regionalt.

Hvis en slik innovasjonssystempolitikk rettes eksplisitt inn mot å skape grunnlaget for en monopolitisk konkurranse basert på regionale, unike fortrinn, får vi det som en EU-rapport fra DG Research, som jeg var forfatter for, i 2006 kalte 'Constructing regional advantage' (konstruksjon av regionale fortrinn). I denne sammenheng er kunnskapsbase perspektivet viktig å ha i minne, slik at ikke bestemte former for kunnskap favoriseres til ulempe for regioner med mer tradisjonelle kunnskapsbaser.

Avslutning

Det regionale blir stadig 'smukkere' i meningen viktigere og mer betydningsfullt i en globaliserende kunnskapsøkonomi. Dels er all økonomisk aktivitet lokalisert, dels er internasjonal konkurransevne avhengig av utnyttelse av unike fortrinn, som lettest kan identifiseres på et regionalt nivå, dels økes den potensielle innovasjonsevne gjennom en bredest mulig kunnskapsbase, som best mobiliseres regionalt, og dels byr det regionale nivå på en større grad av ulike former for nærhet, som fremmer samarbeid og bidrar til at det fungerer best mulig. Dessuten kreves kontekstuell kunnskap i økende grad for å arbeide vellykket på den globale økonomiske arena. Så det regionale er virkelig 'smukt', ikke bare for geografer, men bør også være det for økonomiske aktører og politiske beslutningsfattere, hvis man ønsker at hele landet, med alle dets forskjellige regioner og ikke bare de allerede mest ressurssterke og utviklede, skal oppnå en positiv økonomisk og sosial utvikling i den globale kunnskapsøkonomi. Det 'smukke' i denne sammenheng er at en slik politikk ofte viser seg å medføre at den samlede vekst for hele landet også blir større.

(Synspunkter og antagelser, der kommer til uttrykk i forskerartiklen er uttrykk for skribentens egen holdning og ikke nødvendigvis Erhvervsstyrelsens.)

[1] Kilder: Engelstoft, S., Jensen-Butler, C., Smith, I. og Winther, L. 2006. Industrial clusters in Denmark: Theory and empirical evidences. Papers in Regional Science, 85, 1; Johannisson, B. og Lindholm Dahlstrand, Å. 2009. Bridging the Functional and Territorial Rationales – Proposing an Integrating Framework for Regional Dynamics. European Planning Studies, 17, 8; og Vareide, K. 2008. NæringsNM 2008. TF-notat nr. 19, Telemarksforskning.

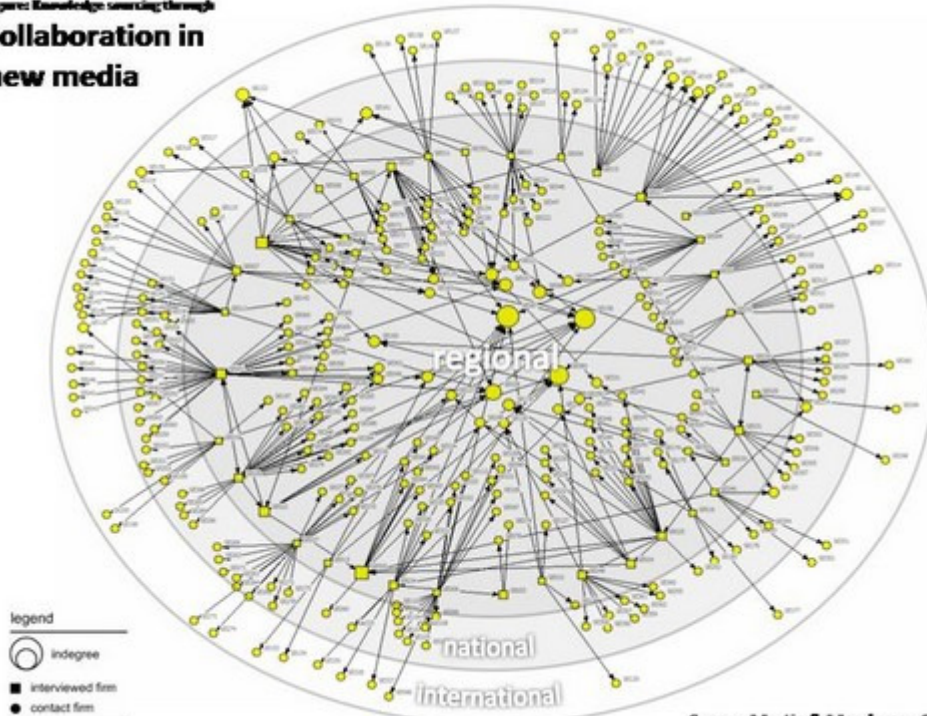
[2] Kilde: Martin, R. og Moodysson, J. 2011. Comparing Knowledge Bases: On the Geography and Organization of Knowledge Sourcing in the Regional Innovation System of Scania, Sweden. European Urban and Regional Studies. Published online on Dec 22, 2011.

[3] Kilde: OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2011, OECD Paris

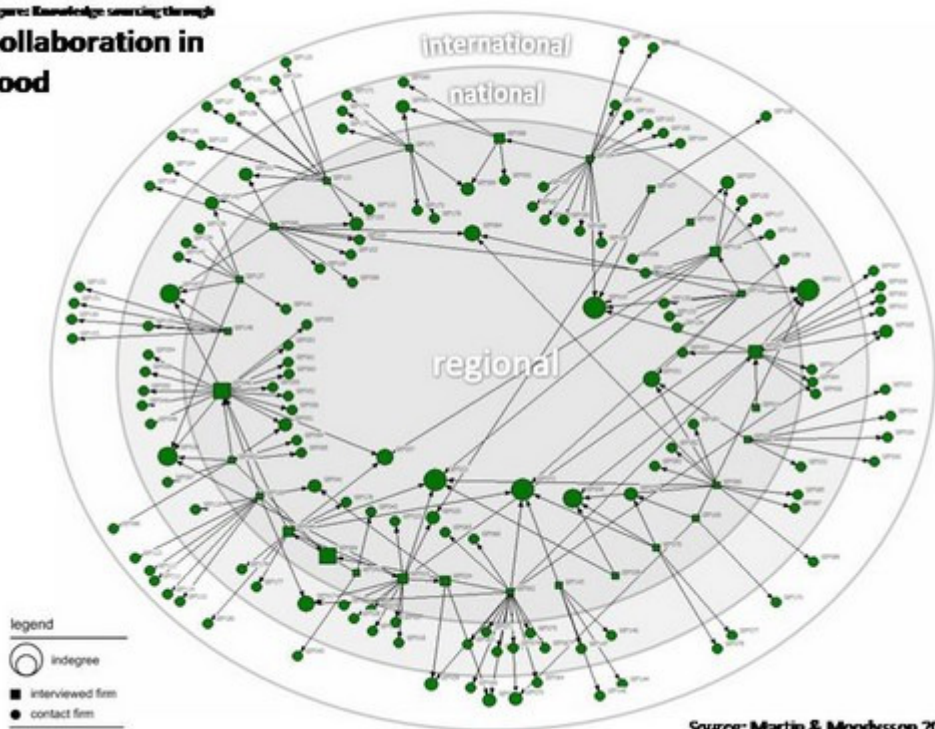
[4] Kilde: Norges Forskningsråd 2012. Det norske forsknings- og innovasjonssystemet – statistikk og indikatorer. Oslo.

Figure: Knowledge sourcing through

collaboration in new media

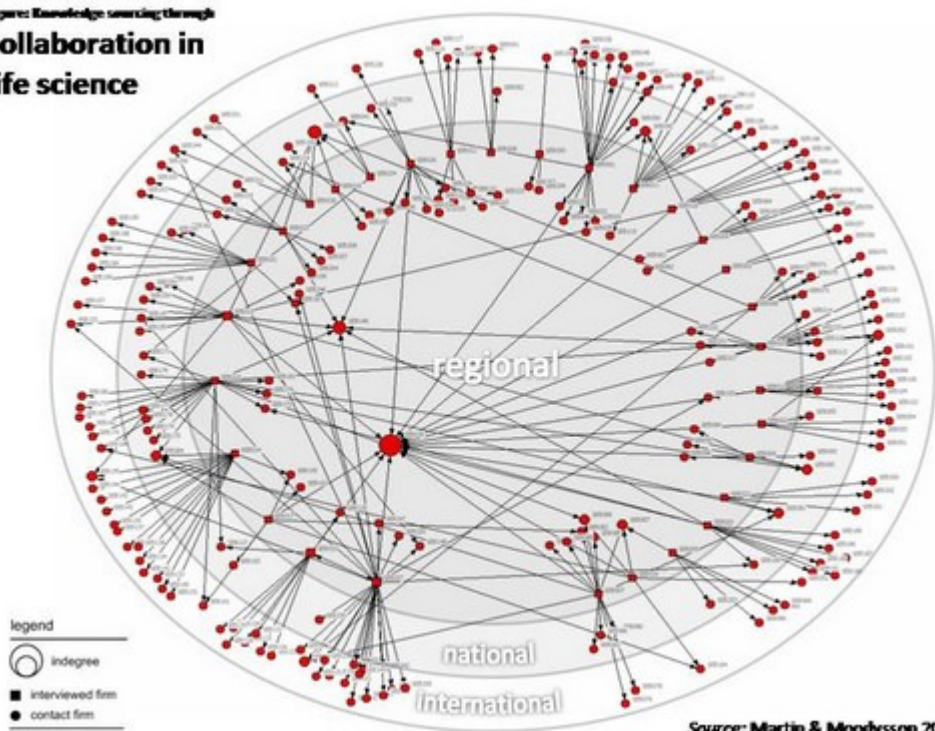

Figures: Knowledge sourcing through
**collaboration in
food**

Source: Martin & Moodysson 2012

Figures: Knowledge sourcing through
**collaboration in
life science**

Source: Martin & Moodysson 2012

Litteratur

Asheim, B. T. et al. (red.) (2003): Regional Innovation Policy for Small-Medium Enterprises. Edward Elgar, Cheltenham, Glos.

Asheim, B.T. og Coenen, L. (2005): Knowledge bases and Regional Innovation Systems: Comparing Nordic Clusters. Research Policy, 34, 1173-1190.

- Asheim, B. T. og Gertler, M. (2005): The Geography of Innovation: Regional Innovation Systems, i Fagerberg, J., Mowery, D., and Nelson, R. (red.), The Oxford Handbook of Innovation. Oxford University Press, Oxford, 2005, 291-317.
- Asheim, B. T. (2006): Economic Geography as (Regional) Contexts, i Bagchi-Sen, S. and Lawton Smith, H. (red.), Past, Present and Future of Economic Geography. Routledge, London, 173-185.
- Asheim, B., Cooke, P. og Martin, R. (red.) (2006): Clusters and Regional Development: Critical reflections and explorations. Routledge, London.
- Asheim, B. T. og Mariussen, Å. (2010): Nordisk innovasjonspolitik i et komparativt perspektiv, i Spilling, O. R. (red.), Innovasjonspolitik. Problemstillinger og utfordringer. Fagbokforlaget, Bergen, 51-77.
- Asheim, B. T., Moodysson, J. og Tödtling, F. (red.) (2011): Constructing Regional Advantage: Towards State-of-the-Art Regional Innovation System Policies in Europe? European Planning Studies, 19, 7, 1133-1139.
- Asheim, B. T., Boschma, R. og Cooke, P. (2011): Constructing Regional Advantage: Platform policies based on related variety and differentiated knowledge bases. Regional Studies, 893-904.
- Asheim, B. T., Lawton Smith, H. and Oughton, C. (2011): Regional Innovation Systems: Theory, Empirics and Policy. Regional Studies, 45,7, 875-891.
- Benneworth, P., Coenen, L., Asheim, B. T., Moodysson, J. (2009): Exploring the Multiple Roles of Lund University in Strengthening the Scania Regional Innovation System: Towards Institutional Learning? European Planning Studies, 17, 9, 1645-1664.
- Boschma, R. (2005): Proximity and innovation: A critical assessment. Regional Studies, 39, 61-74.
- Ekman, M., Gustavsen, B., Asheim, B. T. og Pålshaugen, Ø. (red.) (2011): Learning Regional Innovation. Scandinavian Models. Palgrave Macmillan, Basingstoke, Hampshire.
- Fagerberg, J. og M. Srholec (2008): National innovation systems, capabilities and economic development. Research Policy, 37, 9, pp. 1417-1435.
- Florida, R. 2002: The rise of the creative class . . . and how it's transforming work, leisure, community, and everyday life. New York: Perseus Books.
- Laursen, K. og Salter, A. (2006): Open for innovation: The role of openness in explaining innovation performance among UK manufacturing firms. Strategic Management Journal 27, 131-150
- Lorenz, E. og Lundvall, B.-Å. (red.) (2006): How Europe's Economies Learn: Coordinating Competing Models. Oxford, Oxford University Press.
- Lundvall, B.-Å. og Borrás, S. (2005): Science, technology, innovation and knowledge policy, i Fagerberg, J., Mowery, D. og Nelson, R. (eds.), The Oxford Handbook of Innovation. Oxford, Oxford University Press.
- Lundvall, B.-Å. (2008): National Innovation Systems – Analytical Concept and Development Tool, Industry & Innovation, 14(1), 95-119.

Moodysson, J., Coenen, L. og Asheim, B. (2008): Explaining Spatial Patterns of Innovation: Analytical and Synthetic Modes of Knowledge Creation in the Medicon Valley Life Science Cluster. *Environment and Planning A*, 40(5), 1040-1056.

Porter, M. (1998): Clusters and the new economics of competition. *Harvard Business Review*, November-December, 77-90